

SARADNJA POMORSKOG MUZEJA CRNE GORE I BOKELJSKE MORNARICE KOTOR

Da bi spoznali koliko su čvrste i duge veze Pomorskog muzeja i Bokeljske mornarice, moramo reći par riječi o istorijatu nastanka Muzeja mornarice i prerastanja u Pomorski muzej Kotor u prvoj polovini 20. vijeka.

Bratovština Bokeljska mornarica pod imenom „Plemenito tijelo Bokeljske mornarice“ krajem 19. vijeka bila je nosilac ideje o formiranju jedne zbirke predmeta od istorijskog i kulturnog značaja, što se smatra početkom muzeološke djelatnosti u Kotoru. Na početku 20. vijeka Bokeljska mornarica kao memorijalna institucija počela je da prikuplja predmete koji su bili vezani za prošlost Mornarice i ukupno pomorstvo Boke Kotorske, što je bio povod za pokretanje inicijative o formiranju Muzeja u Kotoru.

Do realizacije ove inicijative moralo se čekati do 1934. godine, kada je otvorena velika izložba istorijskog blaga u palati Grgurina, današnjem Pomorskom muzeju, a u organizaciji tek formiranog Narodnog univerziteta Boke Kotorske. Nakon 1934. godine velikim zalaganjem podadmirala Bokeljske mornarice Rudolfa Đunija zakupio se i adaptirao dio prvog sprata sadašnjeg Pomorskog muzeja (do tada Sresko načelstvo), a najveći dio troškova platilo je tadašnje parobrodarsko društvo „Zetska plovidba“ iz Kotora. Tako je u februaru mjesecu 1938. godine za vrijeme Tripundanskih svečanosti otvoren muzej Bokeljske mornarice na prvom spratu palate Grgurina.

Nakon prekida rada Muzeja tokom Drugog svjetskog rata tek 1949. godine Ministarstvo pomorstva tadašnje FNRJ svojim dekretom osniva Muzej i daje mu novo ime Pomorski muzej Kotor. Nakon toga počelo se sa izradom projekta revitalizacije i adaptacije postojeće zgrade palate Grgurina, koja je svečano otvorena za posjetioce 10.09.1952. godine na Dan mornarice FNRJ.

Nakon prekida rada drevne bratovštine Bokeljske mornarice tokom Drugog svjetskog rata, od 1947. godine krenulo se sa inicijativama za obnovom ove memorijalne organizacije pomoraca.

U Pomorskom muzeju je 12. septembra 1959. godine proslavljena 1150. godišnjica pomorske bratovštine „Bokeljska mornarica“ i stogodišnjica završene plovidbe kap. Iva Visina oko svijeta 1852–1859. godine. Ovom prilikom u kotorsku luku uplovio je novoizgrađeni razarač Kotor, gdje je obavljeno krštenje broda. Bokeljska mornarica je tada na rivi otplesala svoje tradicionalno kolo.

Kolektiv Pomorskog muzeja u 1961. godini organizovao je proslavu „Nedjelja muzeja“ i pružio pomoć u organizovanju proslave Dana oslobođenja Kotora. Za ovaj je dan opremljen odred od 60 mornara u odorama Bokeljske mornarice i sa starinskim oružjem, koji je uvećao proslavu i doprinio propagandi pomorstva.

U proslavi Dana mornarice 10.9.1962. i 20-godišnjice Pomorskog muzeja u Kotoru, kolektiv Muzeja je opremio odred od 70 mornara u odorama i sa starinskim oružjem Bokeljske mornarice. Odred je pod zapovjedništvom zamjenika admirala kap. Đurka Radimira po tradicionalnim običajima primio državnu zastavu od predsjednika Narodnog odbora opštine Kotor, izvršio svečani ophod gradom, odao počast pred spomenikom žrtvama rata i pred Pomorskim muzejom odao počast pucanjem iz pušaka.

Saradnja Bokeljske mornarice i Pomorskog muzeja je nastavljena pa je u toku 1964. godine kolektiv Pomorskog muzeja uložio dosta napora oko reorganizacije i ponovnog konstituisanja stare pomorske bratovštine „Bokeljska mornarica“. Rad na pripremi Statuta otpočeo je još 18. februara 1947, kada je osnovan odbor za izmjenu Statuta, nastavljen je 1959. godine, a naročito je bio intenzivan od početka 1964. godine do 30. avgusta iste godine kada je izglasan izmijenjeni Statut ove organizacije. Rad Pomorskog muzeja se sastojao u pronalaženju arhivske dokumentacije, pripremi Statuta i organizovanju stručnih sastanaka.

Djelatnici i saradnici Muzeja uzeli su aktivnog učešća u pripremi za štampu i izdavanje kapitalne i reprezentativne publikacije „12 vjekova Bokeljske mornarice“, koja je izašla u oktobru 1972. godine, u izdanju Bokeljske mornarice Kotor. Saradnja Pomorskog muzeja i Mornarice je nastavljena kroz sljedećih dvadeset godina ali ovdje bih spomenuo značajnije projekte od 1991. godine.

Publikacija *Godišnjak Pomorskog muzeja Crne Gore Kotor* broj 39/40 za 1991. i 1992. godinu, posvećen je priložima Okruglog stola: „Doprinos pomorstva baroku Boke Kotorske“, koji se održao u Kotoru 27–29.12.1992. godine u organizaciji Bokeljske mornarice.

Godišnjak broj 41/42 za godine 1993. i 1994. posvećen je priložima Okruglog stola s nazivom: „Prvi Statut Bokeljske mornarice iz 1463. godine, statuti ostalih bratovština i razvoj zanata u Kotoru i Boki Kotorskoj“, koji se održao u Kotoru 28–30.12.1993. godine u organizaciji Bokeljske mornarice. Povod je bio 530 godina Statuta Bokeljske mornarice i 300 godina petojezičnog rječnika kap. Julija Balovića iz 1693. godine

Godišnjak broj 47–49 za godine 1999-2001, posvećen je 120. godišnjici formiranja prve muzejske zbirke u Kotoru 1880. godine, kada je osnovan Kabinet Plemenitog Tijela Bokeljske mornarice na trgu sv. Tripuna u Kotoru. Isti Godišnjak je posvećen i 80-godišnjici rođenja dr Miloša Miloševića, admirala Bokeljske Mornarice i dugogodišnjeg člana Izdavačkog savjeta „Godišnjaka“ u kojem je do gore navedenog broja 47–49 objavio 28 naučnih radova.

U organizaciji Podružnice Bokeljske mornarice Herceg Novi i Pomorskog muzeja Crne Gore Kotor 11.09.2003. godine održan je u palati Grgurina omaž kapetanu Miroslavu Štumbergeru, pomorskom stručnjaku i velikom kolekcionararu predmeta pomorske baštine, povodom 110 godina od njegovog rođenja.

Na dan Muzeja, 10.09.2004. godine, dodijeljena je tek ustanovljena nagrada „Merito Navali“ dr Milošu Miloševiću, admiralu Bokeljske mornarice, za veliki doprinos radu Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru.

Saradnjom Pomorskog muzeja sa podružnicom Bokeljske mornarice Herceg Novi, 20.09.2004. godine organizovana je izložba „Pobuna mornara Austro-Ugarske flote u Boki“.

Povodom dana podružnice Bokeljske mornarice Herceg Novi 29.09.2007 Pomorski muzej Crne Gore Kotor zajedno sa Podružnicom Herceg Novi bio je suorganizator izložbe „Hercegovski pomorski kapetani i brodovi 19. vijeka“.

Povodom proslave 1200 godina od prenosa relikvija sv. Tripuna i 12 vjekova Bokeljske mornarice, 13.01.2009. godine, Pomorski muzej Crne Gore Kotor zajedno sa Kotorskom biskupijom, Bokeljskom mornaricom i Opštinom Kotor bio je suorganizator proslave. Tim povodom u Pomorskom muzeju je otvoreno obnovljeno odjeljenje Bokeljske mornarice i priređena izložba „Bokeljska mornarica na fotografijama 1860–1960. godine.“

U galeriji „Kusleova kuća“ u Podgorici povodom 1200 godina Bokeljske mornarice, 27.03.2009. godine takođe je predstavljena izložba „Bokeljska mornarica na fotografijama 1860–1960. godine“. Organizatori izložbe su bili Pomorski muzej Crne Gore i JU Muzeji i galerije Podgorice.

Bokeljska mornarica Kotor 2013. godine izdala je novu monografiju „12 vjekova Bokeljske mornarice“. U izradi monografije djelatnici Pomorskog muzeja imali su aktivnog učešća u realizaciji ovog projekta.

U Pomorskom muzeju Crne Gore Kotor je povodom desetogodišnjice obnove državnosti Crne Gore i međunarodnog dana muzeja 17.05.2016. premijerno prikazan film „Kolo Bokeljske mornarice“, autora Dušana Vulekovića i otvoreno je obnovljeno odjeljenje posvećeno Bokeljskoj mornarici Kotor.

Povodom dana Bokeljske mornarice 26.07.2017. godine u Pomorskom muzeju je promovisana brošura „Bokeljska mornarica“, admirala Antuna Sbutege. Ova publikacija je

štampana na crnogorskom, engleskom i italijanskom jeziku. Organizatori promocije su bili Pomorski muzej i Bokeljska mornarica Kotor. Brošure su realizovane u saradnji sa Ministarstvom kulture Crne Gore u okviru Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2017. godinu.

Obilježavanjem 446-godišnjice i sjećanja na Lepantsku bitku u organizaciji Centra za kulturu grada Krka i Pomorskog muzeja Crne Gore Kotor 06.10.2017. godine u galeriji „Decumanus“ na Krku, otvorena je izložba „15 decenija Bokeljske mornarice na fotografijama“.

Pomorskom muzeju Crne Gore u Kotoru 2017. godine odobrena su sredstva Ministarstva kulture Crne Gore za izradu mornarskih i oficirskih odora kao i kopija starinskog oružja za potrebe Bokeljske mornarice. Odobrenim sredstvima Ministarstva već je izrađeno 10 odora, a u realizaciji je izrada 10 kopija pušaka tipa šaralija, za mornare aktivnog sastava Bokeljske mornarice Kotor.

U aprilu 2018. godine Bokeljska mornarica Kotor aplicirala je projekt na javnom konkursu „Raznolikost izraza nezavisne kulturne scene“, koji je raspisalo Ministarstvo kulture Crne Gore. Projekat pod nazivom „Bokeljska mornarica u arhivskim dokumentima. Zbornik dokumenata od najstarije sačuvanih do danas“ je odobren i prvi dio je već u završnoj fazi. Na projektu saraduju stručnjaci Državnog arhiva – Istorijskog arhiva Kotor i Pomorskog muzeja Crne Gore Kotor.

U Pomorskom muzeju Crne Gore u Kotoru 29.11.2018. promovisana je knjiga „Historija pomorstva Crne Gore“ admirala Bokeljske mornarice Kotor Antuna Sbutege, finansirana sredstvima Pomorskog muzeja Crne Gore Kotor, Ministarstva kulture Crne Gore i Bokeljske mornarice Kotor. Ovaj projekat je takođe realizovan u okviru Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2018. godinu.

Povodom Dana nezavisnosti Crne Gore, 17. maja 2019. godine, u prostorijama Ministarstva kulture na Cetinju organizovana je reprezentativna izložba pod nazivom „Bokeljska mornarica Kotor – 1210 godina istorije, duhovnosti i kulture“. Organizatori izložbe su bili: Pomorski muzej Crne Gore Kotor, Bokeljska mornarica Kotor, Biskupski ordinarijat Kotor, Državni arhiv Crne Gore – Istorijski arhiv Kotor, Opština Kotor i OJU Muzeji Kotor. Istog je dana u 17:00 sati na Dvorskom trgu nastupio Glavni odred starodrevne organizacije pomoraca i otplesao tradicionalno kolo Bokeljske mornarice, uz prisustvo brojnih građana Cetinja i prisutnih turista. Ministarstvo kulture Crne Gore bilo je pokrovitelj ove manifestacije.

U saradnji sa udruženjima „Hrvatske bratovštine Bokeljske mornarice“ u Republici Hrvatskoj, Pomorski muzej Crne Gore u Kotoru realizovao je pet uspješnih projekta saradnje, 2004, 2006, 2007. i dva projekta u 2014. godini, prezentirajući na taj način kulturnu i pomorsku baštinu Boke Kotorske i Crne Gore.

Svi ovi realizovani projekti saradnje dokaz su bogate višedecenijske povezanosti Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru i memorijalne organizacije „Bokeljska mornarica Kotor“, koji će, nadamo se, biti još uspješniji i plodonosniji.

Kotor, 04.06.2019.

Slavko Dabinović